

بررسی جامعه شناختی تأثیر سرمایه اجتماعی بر خانواده گرایی در بین جوانان شهر تهران

فرزانه معززی خنده روی یزدی^۱ زهرا حضرتی صومعه^{۲*}، حسین ابوالحسن تنهایی^۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۱۰/۳۰

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۹/۲۴

چکیده

خانواده به عنوان بنیادی ترین نهاد اجتماعی، در شکل گیری سرمایه اجتماعی جوانان حائز اهمیت است، لذا هدف از انجام این پژوهش، بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر خانواده گرایی در بین جوانان شهر تهران می باشد. چارچوب نظری تحقیق با استفاده از نظریه های بوردیو، دورکیم، پارسونز، تافلر، کلمن، رنه کوئیک و فوکویاما طراحی شد. روش تحقیق پیمایشی و از نوع تبیینی، کاربردی، پهنانگر، مطالعه خرد و مقطعی است. جامعه آماری جوانان ۱۸ تا ۲۹ ساله شهر تهران است که حجم نمونه بدست آمده ۳۸۲ نفر و با استفاده از روش نمونه گیری طبقه ای و احتمالی ساده اطلاعات گردآوری شد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته که اعتبار ابزار محتوایی صوری و اعتماد با آلفا کرونباخ محاسبه و ۰/۷۳ به دست آمد. یافته های تحقیق نشان داد که رابطه بین ابعاد متغیر سرمایه اجتماعی و خانواده گرایی در سطح اطمینان ۹۹٪ معنی دار می باشد. مقدار ضریب همبستگی بین متغیرهای مشارکت اجتماعی با حمایت خانوادگی، افتخار و شرافت خانوادگی، مطیع خانواده بودن به ترتیب برابر است با ۰/۵۸، ۰/۵۹۲ و ۰/۷۲۳ می باشد. مقدار ضریب همبستگی بین متغیرهای اعتماد اجتماعی با حمایت خانوادگی، افتخار و شرافت خانوادگی، مطیع خانواده بودن به ترتیب برابر است با ۰/۶۵۱، ۰/۶۲۳ و ۰/۷۶ می باشد. مقدار ضریب همبستگی بین متغیرهای حمایت اجتماعی با حمایت خانوادگی، افتخار و شرافت خانوادگی، مطیع خانواده بودن به ترتیب برابر است با ۰/۵۹۸، ۰/۵۰۳ و ۰/۶۳۱ می باشد. می توان نتیجه گرفت حمایت اجتماعی بیشترین تأثیر را در خانواده گرایی دارد و انسجام اجتماعی کمترین تأثیر را دارد.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی، حمایت اجتماعی، انسجام اجتماعی، خانواده گرایی

^۱ دانشجوی دکتری جامعه شناسی دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران
(Email: Farzanehmoazezi65@gmail.com)
^۲ عضو هیئت علمی و دانشیار گروه جامعه شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
(Email: Hazrati14@yahoo.com)
^۳ عضو هیئت علمی و دانشیار گروه جامعه شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران
(Email: hatanhai@yahoo.com)

مقدمه

در دنیای امروز، اهمیت سرمایه اجتماعی بر کسی پوشیده نیست. وجود سرمایه اجتماعی، رمز انسجام و سلامت هر جامعه‌ای به شمار می‌رود. از آنجایی که جوانان بیشتر نقش را در تحولات مثبت و منفی جوامع به عهده دارند، تعلق و برخورداری از سرمایه اجتماعی در آنها، از اهمیت شایانی برخوردار می‌باشد. اولین عامل و مهمترین ابزار جامعه‌پذیری افراد یک جامعه، «خانواده» است، زیرا اجتماعی شدن افراد از خانواده شروع می‌شود. خانواده یکی از عوامل مؤثر در ساختار هویت‌یابی جوانان و هدایت رفتاری آنان است. خانواده به عنوان یک اجتماع طبیعی منشأ اصلی ظهور هنجارهای اجتماعی است. از ترکیب کمیت و کیفیت روابط بین والدین و فرزندان سرمایه اجتماعی خانواده ایجاد می‌شود (شارع پور، ۱۳۸۳: ۱۹). خانواده‌گرایی، از جمله ارزش‌های فرهنگی در هر جامعه‌ای به شمار می‌رود. این ارزش فرهنگی که ریشه در سنت‌های اخلاقی و اجتماعی گذشته دارد، مشتمل بر مؤلفه‌هایی چون وفاداری، اعتماد و ارتباط سالم و صمیمی، همکاری و همدلی بین اعضاء و ایجاد بستر و زمینه‌ی مناسب برای رشد و پرورش سالم فرزندان می‌باشد. خانواده حلقه اتصال و انسجام فرهنگ و نظم اجتماعی و در واقع نهادی است که مسئولیت سامان بخشیدن به سلامت اخلاقی جامعه را بر عهده دارد. غایت عملکرد خانواده پرورش افرادی است که به لحاظ اجتماعی شایسته، به لحاظ روانی متعادل و از نظر رفتاری سازگار باشند. تراکم ۳۵ درصدی جمعیت کشور در گستره سنی ۱۵-۲۹ سال به عنوان جمعیت فعال جامعه یک مزیت نسبی است، اما چنانچه از این فرصت و مزیت به درستی استفاده نشود فرصت‌ها به تهدیدات جدی تبدیل خواهد شد. بنابراین، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای این بخش از جمعیت از مهمترین اولویت‌ها محسوب می‌شود.

طی چند دهه گذشته فرسایش شدیدی در سرمایه اجتماعی موجود برای جوانان هم در درون خانواده و هم بیرون آن روی داده است. در خانواده رشد سرمایه انسانی بسیار زیاد شده به طوری که سطح تحصیلات دائماً در حال افزایش است، ولی به موازات رشد سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی که شاخص برجسته آن حضور بزرگسالان در خانه و میزان گفتگو در مورد موضوعات اجتماعی، فرهنگی، علمی، اقتصادی و سیاسی بین والدین و فرزندان است کاهش یافته است. در اجتماع، میزان فرسایش و نابودی سرمایه اجتماعی به مراتب بیشتر بوده است. غیبت پدر از خانواده و اخیراً غیبت مادر از خانواده و ورود او به بازار کار، مترادف با کاهش مشارکت والدین در خانواده بوده است. به علاوه جامعه شدیداً در معرض تهاجم فرد‌گرایی قرار گرفته که براساس آن منافع فردی بر مصالح جمعی تقدم یافته است (شارع پور، ۱۳۷۹: ۱۷). اگر چه همبستگی و ارتباطات نزدیک منشأ اعتلای اجتماعی است، ولی پیوندها و روابط مستحکم در داخل یک گروه در بعضی موارد باعث کاهش میزان اعتماد اعضای آن گروه به افراد خارج از گروه و کاهش همکاری مؤثر با آنها می‌شود. این گروه‌ها ممکن است هیچ وقت احساس مسئولیت اجتماعی نداشته باشند. (فوکویاما، ۱۳۸۵: ۱۲۶)

سرمایه اجتماعی در خانواده باعث فراهم آوردن شبکه حمایت برای اعضای خانواده شده و از بروز اختلافات جلوگیری کرده و زمینه را برای ایجاد فضای گفت‌وگو فراهم می‌سازد. لذا این پژوهش با هدف کلی "تاثیر سرمایه اجتماعی بر خانواده‌گرایی در بین جوانان شهر تهران" و نیز اهداف جزئی سنجش تاثیر حمایت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی بر خانواده‌گرایی جوانان و ارائه مهمترین راهکارهای کاربردی به منظور افزایش سرمایه اجتماعی جوانان انجام پذیرفت.

پیشینه تحقیق

نتایج پژوهش امامی و همکاران (۱۳۹۶)، با عنوان، بررسی رابطه سرمایه فرهنگی و خانواده‌گرایی در بین ساکنان شهر اصفهان، نشان داد که افراد با سرمایه فرهنگی بالاتر به دنبال سبک زندگی انتخابی خود بوده و نوعی فرد‌گرایی در این گونه افراد قابل ملاحظه می‌باشد و روابط معکوسی بین سرمایه فرهنگی و خانواده‌گرایی وجود دارد. سفیری و شایسته (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان، بررسی رابطه سرمایه اجتماعی خانواده با سلامت اجتماعی جوانان، نشان دادند که سلامت اجتماعی به عنوان تلقی افراد از

کیفیت رابطه شان با دیگران، هموعان و اجتماع اطراف تعریف و از شاخص‌های کیفیت زندگی محسوب می‌شود. نتایج پژوهش رجیبی و عباسپور (۱۳۹۲)، در خصوص بررسی پایایی و روایی نسخه فارسی مقیاس خانواده‌گرایی، به این نتیجه رسیدند که، خانواده‌گرایی به عنوان یکی از مهمترین ارزش‌های وابسته به فرهنگ و بخشی از نگاه سنتی جامعه که بر نگرش‌های وفاداری، اعتماد و همکاری در بین گروه خانواده تأکید می‌نماید. بررسی پایایی و روایی مقیاس خانواده‌گرایی برای استفاده‌های پژوهشی می‌تواند شروع مناسبی برای ورود این سازه به حوزه فرهنگی جامعه ایران باشد.

لیتیا شارما^۱ (۲۰۱۴)، تحقیقی با عنوان، تأثیر سرمایه خانواده و سرمایه اجتماعی بر کارآفرینی جوانان - مطالعه ایالت اوتاراکنند، هند، را با هدف تفسیر چگونگی سه شکل سرمایه خانوادگی یعنی، سرمایه مالی خانواده، سرمایه انسانی مرد خانواده و سرمایه انسانی خانواده بر قصد انتخاب شغلی دانش آموزان دبیرستان‌های دانشگاه اوتاراکنند هند، انجام داده است. نتایج این تحقیق وجود رابطه مثبت بین خانواده و سرمایه مالی و تحصیلات عالی دانشجویان را نشان می‌دهد. یافته‌های این مطالعه بر وجود تأثیر قابل توجهی از شبکه سرمایه اجتماعی دانشجویان در اهداف شغلی آنها، به خصوص در انتخاب کارآفرینی به عنوان یک انتخاب شغلی تأکید دارد. نتایج پژوهش کولین^۲ و همکاران (۲۰۱۴)، با عنوان «تعارض کار- خانواده مادران و غنی‌سازی: ارتباط با کیفیت فرزند پروری و رابطه زن و شوهر»، نشان دهنده وجود ارتباط پیش بینی شده بین تعارض کار- خانواده، غنی‌سازی و شاخص‌های کیفیت فرزند پروری و روابط زوجین حمایت بود و وجود رابطه بین این متغیرهای را مورد تأیید قرار می‌داد. سلواراجان^۳ و همکاران (۲۰۱۳) پژوهشی با عنوان «حمایت اجتماعی و تعارض کار- خانواده: آزمون مدل اثرات غیر مستقیم» انجام دادند. این پژوهش در بررسی اول، تأثیرات حمایت همسر و حمایت سرپرست را بر تعارض کار- خانواده در دو نمونه بزرگ مورد سنجش قرار داد. در بررسی دوم یک مدل توسعه یافته از حمایت اجتماعی که دربرگیرنده حمایت عمومی و حمایت ویژه کار- خانواده است مورد سنجش قرار گرفت و رابطه غیر مستقیم این دو نوع از حمایت بر تعارض کار- خانواده آزمایش شد. نتایج برای مطالعه اول از دامنه متقابل اثرات غیر مستقیم مدل حمایت می‌کند و نتایج مطالعه دوم دامنه متقابل اثرات غیرمستقیم سیستم‌های حمایت اجتماعی ویژه کار- خانواده را مورد حمایت قرار می‌دهد. راتی و باراث^۴ (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان «تعارض کار- خانواده و رضایت شغلی و خانوادگی: اثر واسطه‌ای حمایت اجتماعی در میان پرسنل پلیس»، به این نتایج دست یافتند که تعارض خانواده- کار و تعارض کار- خانواده با رضایت شغلی و رضایت خانوادگی همبستگی منفی دارد. حمایت اجتماعی همکاران نیز جهت تعدیل کردن رابطه تعارض کار- خانواده و خانواده- کار با رضایت خانوادگی ارتباط دارد. تازن^۵ و همکاران (۲۰۱۱) در تحقیقی تحت عنوان «نقش جنسیت و تأثیر آن در چشم‌انداز زنان شهر کرجی پاکستان»، نشان دادند که علی‌رغم اینکه نقش نابرابر جنسیتی پدیده‌ای ایستا در ساختارهای تبلور یافته جامعه تصور می‌شد و معمولاً با محدودیت‌های جدی و عدم استقلال مواجه می‌شدند، دستیابی به سطوح بالاتر آموزش و پرورش برای زنان و مردان به عنوان عامل مهمی برای تغییر تلقی می‌شود. علاوه بر این، رسانه‌های جمعی نقش مثبتی در حمایت از زنان می‌توانند ایفا کنند نتایج پژوهش بورک^۶ و همکاران (۲۰۱۰)، با عنوان، بررسی رابطه فعالیت در شبکه‌های اجتماعی و سلامت اجتماعی، نشان می‌دهد که فعالیت در شبکه‌ها از طریق افزایش سرمایه اجتماعی به افزایش سلامت اجتماعی می‌انجامد. از دیگر تحقیقاتی که در حوزه سرمایه اجتماعی و خانواده‌گرایی صورت گرفته است می‌توان به تحقیقات زیر برای

¹ Lalit Sharma

² Collins

³ Selvarajan

⁴ Rathi & Barath

⁵ Taezan

⁶ Burke

مطالعه بیشتر اشاره نمود، (لوسادا^۱ و همکاران^۲، ۲۰۰۸، شوارتز^۳، ۲۰۰۷، بایرون^۴، کاتان^۵، ۲۰۰۲، آرمسترانگ^۶، ۲۰۰۲، نوریس^۷، ۲۰۰۳، اوزبرن^۸، استون و هیوز^۹، ۲۰۰۲ و نوریس، ۲۰۰۱).

چارچوب نظری

بورديو «سرمایه اجتماعی را» حاصل جمع منابع بالقوه و بالفعلی می‌داند که از شبکه های بادوام روابط کم بیش نهادینه شده افراد بدست می‌آید. به عبارت ساده‌تر منابعی که از عضویت در یک گروه حاصل می‌شود. شبکه‌ای که هر یک از اعضای خود را از پشتیبانی سرمایه جمعی برخوردار می‌کند و آنان را مستحق اعتبار می‌سازد. این روابط ممکن است فقط در حالت عملی، در مبادلات مادی و یا نمادین وجود داشته باشند، حجم سرمایه مورد تملک یک فرد به اندازه شبکه پیوندهایی بستگی دارد که او می‌تواند به طرزی موثر بسیج کند و مضافاً وابسته است به حجم سرمایه (اقتصادی، فرهنگی، یا نمادین) در تصرف کسانی که وی با آنان مرتبط است (Bourdieu، ۱۹۸۶: ۱۴۶-۱۴۷).

به عقیده بورديو، خانواده گرایی یکی از مهمترین ارزش‌های وابسته به فرهنگ است که به الگویی از سازمان اجتماعی اشاره می‌کند و بعنوان بخشی از نگاه جامعه است که بر نگرش‌های وفاداری، اعتماد و همکاری در بین گروه خانواده تاکید می‌کند. خانواده‌گرایی سازه‌ای است که ماهیت جمع‌گرایی و جهت‌گیری افراد نسبت به آسایش، وفاق و رفاه اعضای خانواده را نشان می‌دهد (رجبی و عباس‌پور، ۱۳۹۲: ۲۶).

کلمن اولین کسی بود که به بررسی مفهومی سرمایه اجتماعی و عملیاتی کردن آن پرداخت او در تحلیل و تبیین سرمایه اجتماعی به جای توجه به ماهیت و محتوای آن به کارکرد آن توجه کرده است. به اعتقاد کلمن «سرمایه اجتماعی شی واحدی نیست بلکه تنوعی از هستی‌های گوناگونی است که دو ویژگی مشترک دارند: همگی آنها شامل جنبه‌ای از یک ساختار اجتماعی هستند و همگی کنش‌های معین افرادی که در درون این ساختار هستند را تسهیل می‌کنند» (کلمن، ۱۳۷۷: ۴۶۲). جیمز کلمن، سرمایه اجتماعی را بخشی از ساختار اجتماعی می‌داند که این بعد از ساختار اجتماعی شامل تکالیف و انتظارات، مجاری اطلاع‌رسانی، هنجارها و ضمانت‌اجراهای کارآمد است (تنهایی و حضرتی، ۱۳۸۸: ۴۷-۴۸). رابرت پاتنام عالم سیاسی آمریکایی از دیگر صاحب‌نظران است که در دهه‌های اخیر در رواج اندیشه سرمایه اجتماعی نقش بسزایی داشته است تا جایی که رویکرد وی در باب سرمایه اجتماعی رویکردی غالب محسوب شده و رویکرد «معیار» نامیده می‌شود. وی مفهوم سرمایه اجتماعی را فراتر از سطح خرد به کار می‌گیرد و به چگونگی کارکرد سرمایه اجتماعی در سطح منطقه‌ای و ملی و نوع تأثیرات سرمایه اجتماعی بر نهادهای دموکراتیک و در نهایت توسعه اقتصادی علاقه‌مند است (توسلی، ۱۳۸۰: ۱۵). از نظر فوکویاما، سرمایه اجتماعی بر پایه ارزش‌ها و هنجارهای مشترک در یک اجتماع و هم‌چنین بر تمایل به جایگزینی منافع شخصی با منافع گسترده‌تر استوار است. ارزش مشترک به بازیگران اجازه می‌دهد که به یکدیگر اعتماد کنند و بر پایه همین اعتماد به فرد امکان می‌دهد تا با دیگران معاشرت کنند و از این طریق به ظهور سرمایه اجتماعی می‌انجامد (نوابخش و فدوی، ۱۳۸۷: ۵).

در این پژوهش به بررسی نظریه‌های پیرامون خانواده و خانواده‌گرایی نیز پرداخته شده است. از نظر پارسونز، ایجاد و دوام همبستگی خانوادگی، رابطه عاشقانه بین زن و شوهر است و همسرگزینی آزاد به دور از دخالت‌های خانواده و بر اساس تمایلات

¹ Losada

² Losada, Knight, Gonzalez, Montorio

³ Schwartz, Shthj

⁴ Byron

⁵ Catan

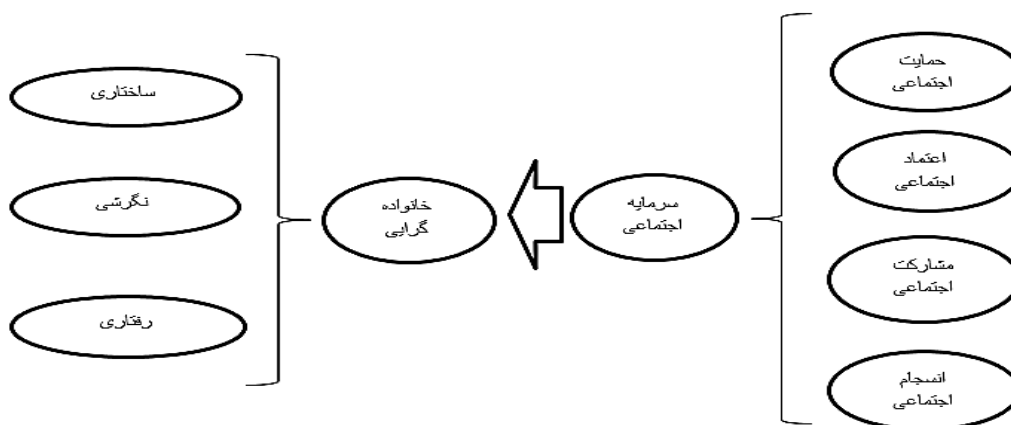
⁶ Armstrong

⁷ Norris

⁸ Osburn

⁹ Stone & Hughes

احساسی، شرط ضروری برای این نوع رابطه است. بنا به نظر پارسونز، وجود عشق رمانتیک به عنوان عامل اصلی ازدواج، باعث ایجاد محیطی صمیمی و سرشار از عشق و علاقه در رابطه زن و شوهر و والدین و فرزندان خواهد شد و این محیط برای اجتماعی کردن صحیح و مناسب کودکان ضروری است و همچنین در شکوفایی و تکامل استعدادها و علائق بزرگسالان نیز نقش مهمی دارد (اعزازی، ۱۳۸۷: ۹۶). در نظر رنه کونیک، صمیمیت مشخصه ی اساسی و غیر قابل تفکیک خانواده است و همین صفت آن را از سایر گروه های اجتماعی متمایز می سازد چرا که همین صمیمیت است که می تواند شخصیت کودکان را شکل دهد. به زعم کونیک در اثر صنعتی شدن کارکردهای عمده خانواده مانند کارکرد اقتصادی، آموزشی، نگهداری از سالخوردگان و گذران اوقات فراغت به سازمان های دولتی واگذار شده است و خانواده در دوران نوین قادر گشته است که به کارکرد اصلی و اولیه خود یعنی رشد شخصیت اجتماعی فرهنگی کودکان پردازد (همان: ۴۵). مدل تحقیق برگرفته از نظریه سرمایه اجتماعی پیر بوردیو و نظریه های خانواده گرایی (دورکیم، پارسونز، تافلر و رنه کونیک) است که قصد دارد روابط میان متغیرهای مستقل و وابسته را به صورت شکل نمایش دهد.

بر اساس مدل نظری فوق فرضیه های پژوهش مطرح می شوند:

۱- فرضیه اصلی

- به نظر می رسد ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی (حمایت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی) بر خانواده گرایی جوانان شهر تهران تاثیر دارد.

۲- فرضیه های فرعی

۱. به نظر می رسد حمایت اجتماعی بر خانواده گرایی جوانان شهر تهران تاثیر دارد.
۲. به نظر می رسد اعتماد اجتماعی بر خانواده گرایی جوانان شهر تهران تاثیر دارد.
۳. به نظر می رسد مشارکت اجتماعی بر خانواده گرایی جوانان شهر تهران تاثیر دارد.
۴. به نظر می رسد انسجام اجتماعی بر خانواده گرایی جوانان شهر تهران تاثیر دارد.

روش شناسی تحقیق

رویکرد روش شناختی این تحقیق اثبات گرایانه است که به دنبال شناخت و برقراری نظمی در جامعه و روابط اجتماعی است. روش تحقیق پیمایشی و ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه است. به لحاظ معیار زمان، این پژوهش از نوع مقطعی بوده و به لحاظ معیار

ژرفایی از نوع پنهانگر است. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل کلیه جوانان بالای ۱۸ تا ۲۹ ساله شهر تهران در سال ۱۳۹۷-۱۳۹۶ می‌باشند، که تعداد آنها برابر آمار اخذ شده از مرکز آمار ایران 1367682 می‌باشد. در این تحقیق از دو پرسشنامه استفاده می‌شود، اول پرسشنامه خانواده‌گرایی که روایی و پایایی آن در تحقیقات دیگر سنجیده شده است و دوم پرسشنامه سرمایه اجتماعی که با توجه به نیاز تحقیق حاضر از چندین پرسشنامه استاندارد سرمایه اجتماعی که در تحقیقات دیگر روایی و پایایی آنها سنجیده شده است، پرسشنامه جدید طراحی شد تا روایی و پایایی آن در تحقیق حاضر مورد بررسی قرار گیرد. این مقیاس توسط استیبل و کانتریراس (۲۰۰۳) بر اساس چهار بعد (مقدم بودن خانواده بر فرد، هم‌پیوندی خانوادگی، افتخار و شرافت خانوادگی و مطیع خانواده بودن) و با استفاده از مقیاس‌های برادیس (۱۹۵۹) کولار، آرنولد و گونزالز^۱ (۱۹۹۵) تدوین شد که شامل ۱۸ ماده است. این مقیاس در طیف لیکرت ۱۰ رتبه‌ای (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) مرتب شده است. نمره‌های این مقیاس بین ۱۸ تا ۱۸۰ متغیر است و نمره بالا، میزان بالای خانواده‌گرایی افراد را نشان می‌دهد. این مقیاس ابتدا به فارسی برگردانده شد و بعد با متن اصلی مورد مقابله گرفت. آن‌ها ضرایب آلفای کرونباخ کل مقیاس را ۰/۸۳ و برای چهار عامل حمایت خانوادگی، خانوادگی ۰/۷۲، هم‌پیوندی خانوادگی ۰/۶۹، افتخار و شرافت خانوادگی ۰/۶۸، و مطیع خانواده بودن ۰/۵۶ به دست آوردند. اعتبار پرسشنامه دوم تحقیق از نوع اعتبار محتوایی صورتی است که در آن با مراجعه به اساتید و صاحب‌نظران مورد تایید قرار گرفت. مقیاس خانواده‌گرایی بعد از هنجاریابی شامل ۱۶ گویه و سه مولفه به شرح زیر می‌باشد. حمایت خانوادگی (ساختاری)، افتخار و شرافت خانوادگی (نگرشی)، مطیع خانواده بودن (رفتاری). ابعاد سرمایه اجتماعی نیز شامل: حمایت اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی و اعتماد اجتماعی می‌باشد. روش نمونه‌گیری در تحقیق حاضر از نوع طبقه‌ای و احتمالی ساده است. ابتدا از میان مناطق ۲۲ گانه شهر تهران ۵ منطقه بعنوان طبقه از شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز انتخاب شده و پس از آن در هر منطقه با مراجعه به منازل این دو ناحیه از هر منطقه به شکل تصادفی پرسشنامه‌ها در میان جوانان ۱۸-۲۹ ساله خانواده‌ها توزیع می‌شود. برآورد حجم نمونه برای هر جامعه مذکور بر اساس فرمول کوکران ۳۸۲ نفر برآورد شد. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها به کمک نرم افزار پیشرفته آماری SPSS و لیزرل انجام گرفت. جهت بررسی فرضیات تحقیق از آزمون تحلیل مسیر و آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

یافته‌های تحقیق

بررسی آماره‌های توصیفی متغیرهای تحقیق

جدول (۱) بررسی آماره‌های توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد
حمایت خانوادگی	۳۹۴.۱۹	۷۲۵.۵
افتخار و شرافت خانوادگی	۷۹۷.۸	۷۸۹.۲
مطیع خانواده بودن	۹۵۷.۱۶	۱۱۹.۵
خانواده‌گرایی	۴۴۲.۴۵	۰۶.۱۲
مشارکت اجتماعی	۵۰۲.۳۱	۷۹۶.۶
اعتماد اجتماعی	۱۱.۸۳	۸۳۱.۱۴
حمایت اجتماعی	۰۹.۶۹	۶۲۳.۱۲
انسجام اجتماعی	۹۰۶.۴۱	۷۵۴.۷
سرمایه اجتماعی	۴۰۷.۲۲۸	۱۸۳.۳۵

^۱ Cuellar, Arnold, & Gonzalez

با توجه به جدول ۱- مشاهده می شود میانگین حمایت خانوادگی (۱۹.۳۹۴)، افتخار و شرافت خانوادگی (۸.۷۹۷)، مطیع خانواده بودن (۱۶.۹۵۷)، خانواده گرایی (۴۵.۴۴۲)، مشارکت اجتماعی (۳۱.۵۰۲)، اعتماد اجتماعی (۸۳.۱۱)، حمایت اجتماعی (۶۹.۰۹)، انسجام اجتماعی (۴۱.۹۰۶)، سرمایه اجتماعی (۲۲۸.۴۰۷) می باشد. آزمون کولموگروف اسمیرنوف به منظور تعیین نرمال بودن یا نبودن توزیع داده ها استفاده می شود.

جدول شماره (۲) آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای سنجش توزیع داده ها

متغیرها	Z	SIG
حمایت خانوادگی	۰.۹۹	۱۷۹.۰
افتخار و شرافت خانوادگی	۲۱۵.۱	۱۰۴.۰
مطیع خانواده بودن	۳۳۳.۱	۰.۵۷
مشارکت اجتماعی	۱۷۳.۱	۱۲۸.۰
اعتماد اجتماعی	۲۹.۱	۰.۷۲
حمایت اجتماعی	۱۸۸.۱	۱۱۹.۰
انسجام اجتماعی	۲۸۹.۱	۰.۷۲

براساس جدول (۲-)، برای هر یک از متغیرهای تحقیق مقدار sig به دست آمده بیشتر از ۰.۰۵ است، به این ترتیب می توان نتیجه گرفت که توزیع داده ها در این پرسشنامه نرمال بوده است و باید از آزمون های پارامتریک برای سنجش داده ها استفاده کرد.

جدول شماره (۳) آزمون همبستگی پیرسون

متغیرها	حمایت خانوادگی	افتخار و شرافت خانوادگی	مطیع خانواده بودن
مشارکت اجتماعی	۰.۵۸**	۰.۵۹۲**	۰.۷۲۳**
اعتماد اجتماعی	۰.۶۵۱**	۰.۶۲۳**	۰.۷۶**
حمایت اجتماعی	۰.۵۹۸**	۰.۵۰۳**	۰.۶۳۱**
انسجام اجتماعی	۰.۴۸۲**	۰.۵۶۲**	۰.۶۱۴**

با توجه به جدول مقابل رابطه بین ابعاد متغیر سرمایه اجتماعی و خانواده گرایی در سطح اطمینان ۹۹٪ معنی دار می باشد. با توجه به مثبت بودن علامت ضریب همبستگی می توان گفت رابطه بین متغیرها مثبت و مستقیم می باشد. مقدار ضریب همبستگی بین متغیرهای مشارکت اجتماعی با حمایت خانوادگی، افتخار و شرافت خانوادگی، مطیع خانواده بودن به ترتیب برابر است با ۰.۵۸، ۰.۵۹۲ و ۰.۷۲۳ می باشد. مقدار ضریب همبستگی بین متغیرهای اعتماد اجتماعی با حمایت خانوادگی، افتخار و شرافت خانوادگی، مطیع خانواده بودن به ترتیب برابر است با ۰.۶۵۱، ۰.۶۲۳ و ۰.۷۶ می باشد. مقدار ضریب همبستگی بین متغیرهای حمایت اجتماعی با حمایت خانوادگی، افتخار و شرافت خانوادگی، مطیع خانواده بودن به ترتیب برابر است با ۰.۵۹۸، ۰.۵۰۳ و ۰.۶۳۱ می باشد. مقدار ضریب همبستگی بین متغیرهای انسجام اجتماعی با حمایت خانوادگی، افتخار و شرافت خانوادگی، مطیع خانواده بودن به ترتیب برابر است با ۰.۴۸۲، ۰.۵۶۲ و ۰.۶۱۴ می باشد.

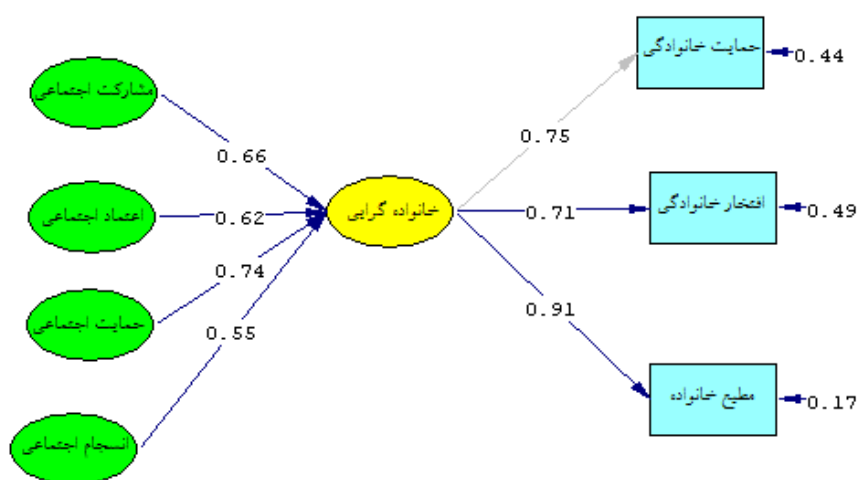
بررسی فرضیه های تحقیق

در مدل معادلات ساختاری روابط علی بین متغیر وابسته و متغیرهای قابل مشاهده آزمون می شوند که اگر شاخص های برازندگی مدل تایید شود، از آن می توان برای آزمون فرضیه ها در مورد وجود رابطه علی بین متغیرهای موجود استفاده کرد. نمودار (۱-۴) مدل نهایی در حالت تخمین را نشان می دهد.

با توجه به خروجی نرم افزار لیزرل مقدار $\frac{\chi^2}{df}$ محاسبه شده برای فرضیه شماره یک، « تأثیر ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی (حمایت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی) بر خانواده گرایی جوانان شهر تهران»، برابر ۰.۲۸۰۴ و برای فرضیه‌های فرعی برابر ۲/۹۵۹ می‌باشد. همچنین میزان RMSEA برای مدل فرضیه شماره یک، برابر ۰.۰۷۷ و مدل فرضیه شماره دو، برابر ۰.۰۷۸ می‌باشد. همچنین مدل‌های اندازه‌گیری در حالت تخمین استاندارد میزان تأثیر هر کدام از متغیرها و یا گویه‌ها را در توزیع واریانس نمرات متغیر یا عامل اصلی نشان می‌دهد. جدول ۲۰-۴ مقدار کای دو را نشان می‌دهد.

جدول (۴) شاخص کای اسکوتر مدل

مدل	کای اسکوتر	درجه آزادی	کای دو/درجه آزادی	سطح معنی دار
اصلی	۴۶.۳۶	۱۳	۸۰۴.۲	۰.۰۰۰
فرعی	۵۹.۸۶۲۵	۲۹۱۵	۹۵۹.۲	۰.۰۰۰

Chi-Square=8625.59, df=2915, P-value=0.00000, RMSEA=0.078

نمودار (۱) تحلیل عاملی تاییدی مرتبه دوم مدل نهایی در حالت تخمین استاندارد

ضرایب مثبت نشان دهنده این است که ارتباط بین متغیرها مستقیم می‌باشد و ضرایب منفی نشان دهنده این است که ارتباط بین متغیرها معکوس است. مشاهده می‌شود میزان تأثیر سرمایه اجتماعی بر خانواده گرایی برابر ۰.۸ می‌باشد. با توجه به مثبت بودن ضریب (β) می‌توان گفت سرمایه اجتماعی اثر مثبت و مستقیم بر خانواده گرایی دارد. میزان تأثیر مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی حمایت اجتماعی انسجام اجتماعی بر خانواده گرایی به ترتیب برابر ۰.۶۶، ۰.۶۲، ۰.۷۴، ۰.۵۵ می‌باشد. همان طور که مشاهده می‌شود حمایت اجتماعی بیشترین تأثیر را دارد و انسجام اجتماعی کمترین تأثیر را دارد. ابعاد متغیر سرمایه اجتماعی به ترتیب میزان اثر گذاری بر خانواده گرایی عبارتند از:

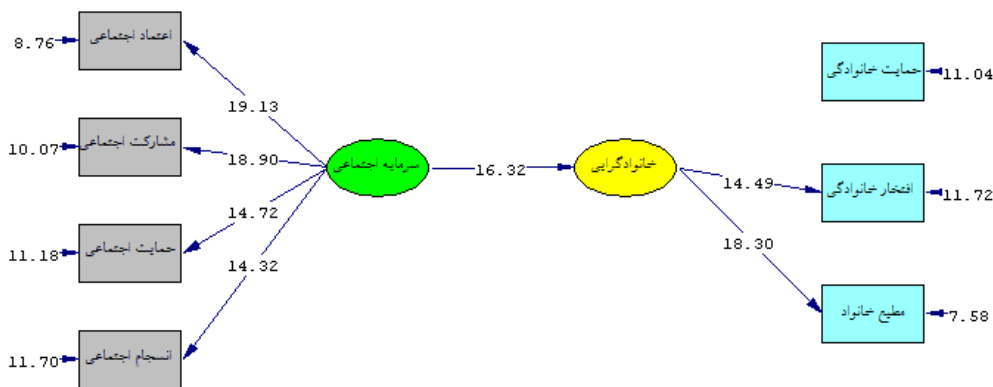
$$\beta = ۰.۷۴ \leftarrow \text{حمایت اجتماعی}$$

$$\beta = ۰.۶۶ \leftarrow \text{مشارکت اجتماعی}$$

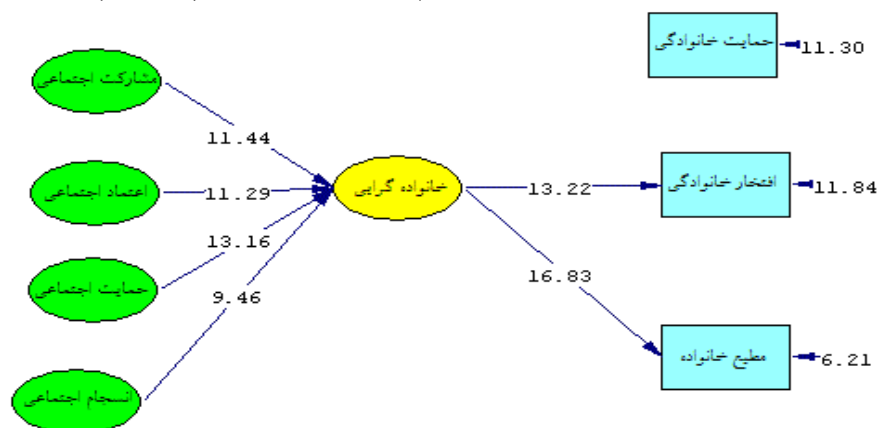
$$\beta = ۰.۶۲ \leftarrow \text{اعتماد اجتماعی}$$

$$\beta = ۰.۵۵ \leftarrow \text{انسجام اجتماعی}$$

بررسی جامعه شناختی تاثیر سرمایه اجتماعی بر خانواده گرایی در بین جوانان شهر تهران / ۲۳۵

Chi-Square=36.46, df=13, P-value=0.00000, RMSEA=0.077

Chi-Square=8625.59, df=2915, P-value=0.00000, RMSEA=0.078

نمودار (۲) تحلیل عاملی تاییدی مرتبه دوم مدل نهایی در حالت معناداری پارامتر

با توجه به نمودار ۲-۴ مشاهده می شود مقدار آماره t برای تمام متغیرها خارج از بازه (۰.۹۶، ۰.۱-۹۶) است بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می توان گفت روابط معنی دار هستند.

برآورد وزن های رگرسیونی استاندارد مدل تحلیل مسیر

جدول ۵- برآورد ضرایب رگرسیونی استاندارد شده را نشان می دهد که همان بار عاملی هایی هستند که بر روی مدل یا ضرائب نیز نوشته شده اند. ضرائب استاندارد بیان می کند که به طور مثال یک واحد انحراف استاندارد تغییر در متغیر سرمایه اجتماعی باعث ۰.۸ انحراف معیار تغییر در متغیر خانواده گرایی می گردد. تمام ضرائب مثبت هستند این نشان می دهد که رابطه ی بین متغیرها مثبت و مستقیم است.

جدول (۵) برآورد ضرایب رگرسیونی استاندارد مدل

ضریب اثر	تأثیر مستقیم متغیر مستقل بر متغیر وابسته
۸۰	سرمایه اجتماعی ← خانواده گرایی
۷۴	حمایت اجتماعی ← خانواده گرایی
۶۶	مشارکت اجتماعی ← خانواده گرایی
۶۲	اعتماد اجتماعی ← خانواده گرایی
۵۵	انسجام اجتماعی ← خانواده گرایی

ضرائب رگرسیونی برآورد شده در جدول ۵- نشان دهنده موثر بودن یا نبودن هر مولفه است. در ستون اول مقدار ضریب برآورد شده، سپس خطای استاندارد، آماره t و در نهایت سطح معنی داری گزارش شده است. همان طور که در جدول مشاهده می‌شود، با توجه به اینکه مقدار قدر مطلق t بیشتر از $1/96$ بدست آمد و مقدار سطح معنی داری کمتر از 0.05 می‌باشد، بنابراین ضرائب اثر در سطح اطمینان 95% معنادار بوده است.

جدول (۶) برآورد ضرایب رگرسیونی مدل

مسیر	ضریب اثر	خطای انحراف استاندارد	T_VALUE (نسبت بحرانی)	معناداری	نتیجه
سرمایه اجتماعی ← خانواده گرایی	۲۷.۱	۰.۸	۳۲.۱۶	۰.۰۰۰	تایید
حمایت اجتماعی ← خانواده گرایی	۸۴۲.۰	۰.۰۶۴	۱۶.۱۳	۰.۰۰۰	تایید
مشارکت اجتماعی ← خانواده گرایی	۷۰۹.۰	۰.۰۶۲	۴۴.۱۱	۰.۰۰۰	تایید
اعتماد اجتماعی ← خانواده گرایی	۵۸۷.۰	۰.۰۵۲	۲۹.۱۱	۰.۰۰۰	تایید
انسجام اجتماعی ← خانواده گرایی	۴۷۲.۰	۰.۰۵	۴۶.۹	۰.۰۰۰	تایید

مجذور ضریب همبستگی چندگانه (R^2) متغیر وابسته در مدل معادلات ساختاری

جدول ۶- مجذور ضریب همبستگی چندگانه را نشان می‌دهد. که برای متغیر خانواده گرایی در مدل اصلی برابر 0.682 و در مدل فرعی برابر 0.679 می‌باشد. این بران معناست که 68.2% از تغییرات متغیر خانواده گرایی توسط متغیر سرمایه اجتماعی تبیین می‌شود و 9.61% از تغییرات در متغیر خانواده گرایی توسط متغیر حمایت اجتماعی، مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی و انسجام بیان می‌گردد.

پاسخ به فرضیات پژوهش

فرضیه شماره یک: به نظر می‌رسد ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی (حمایت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی) بر خانواده گرایی جوانان شهر تهران تاثیر دارد.

بر طبق نتایج به دست آمده از ضریب مسیر 0.8 و آماره t 32.16 که در نمودار ۱-۴ و ۲-۴ مشخص شده است در سطح اطمینان 95% درصد سرمایه اجتماعی بر خانواده گرایی جوانان شهر تهران تاثیر دارد زیرا مقدار آماره t خارج از بازه $(0.1, 96.1)$ است. با توجه به ضریب مسیر می‌توان گفت که سرمایه اجتماعی بر خانواده گرایی اثر مثبت و معنادار دارد، زیرا ضریب مسیر به دست آمده برای این متغیرها مثبت می‌باشد.

فرضیه فرعی اول: به نظر می‌رسد حمایت اجتماعی بر خانواده گرایی جوانان شهر تهران تاثیر دارد.

بر طبق نتایج به دست آمده از ضریب مسیر 0.74 و آماره t 16.13 که در نمودار ۱-۴ و ۲-۴ مشخص شده است در سطح اطمینان 95% درصد حمایت اجتماعی بر خانواده گرایی جوانان شهر تهران تاثیر دارد زیرا مقدار آماره t خارج از بازه $(0.1, 96.1)$ است. با توجه به ضریب مسیر می‌توان گفت که حمایت اجتماعی بر خانواده گرایی اثر مثبت و معنادار دارد، زیرا ضریب مسیر به دست آمده برای این متغیرها مثبت می‌باشد.

فرضیه فرعی دوم: به نظر می‌رسد اعتماد اجتماعی بر خانواده گرایی جوانان شهر تهران تاثیر دارد.

بر طبق نتایج به دست آمده از ضریب مسیر 0.62 و آماره t 29.11 که در نمودار ۱-۴ و ۲-۴ مشخص شده است در سطح اطمینان 95% درصد اعتماد اجتماعی بر خانواده گرایی جوانان شهر تهران تاثیر دارد زیرا مقدار آماره t خارج از بازه $(0.1, 96.1)$ است. با

توجه به ضریب مسیر می‌توان گفت که اعتماد اجتماعی بر خانواده گرایی اثر مثبت و معنادار دارد، زیرا ضریب مسیر به دست آمده برای این متغیرها مثبت می‌باشد.

فرضیه فرعی سوم: به نظر می‌رسد مشارکت اجتماعی بر خانواده گرایی جوانان شهر تهران تاثیر دارد.

بر طبق نتایج به دست آمده از ضریب مسیر ۰.۶۶ و آماره t ۰.۱۱۴ که در نمودار ۱-۴ و ۲-۴ مشخص شده است در سطح اطمینان ۹۵ درصد مشارکت اجتماعی بر خانواده گرایی جوانان شهر تهران تاثیر دارد زیرا مقدار آماره t خارج از بازه (۰.۱، ۰.۹۶-) است. با توجه به ضریب مسیر می‌توان گفت که مشارکت اجتماعی بر خانواده گرایی اثر مثبت و معنادار دارد، زیرا ضریب مسیر به دست آمده برای این متغیرها مثبت می‌باشد.

فرضیه فرعی چهارم: به نظر می‌رسد انسجام اجتماعی بر خانواده گرایی جوانان شهر تهران تاثیر دارد.

بر طبق نتایج به دست آمده از ضریب مسیر ۰.۵۵ و آماره t ۰.۹۶ که در نمودار ۱-۴ و ۲-۴ مشخص شده است در سطح اطمینان ۹۵ درصد انسجام اجتماعی بر خانواده گرایی جوانان شهر تهران تاثیر دارد زیرا مقدار آماره t خارج از بازه (۰.۱، ۰.۹۶-) است. با توجه به ضریب مسیر می‌توان گفت که انسجام اجتماعی بر خانواده گرایی اثر مثبت و معنادار دارد، زیرا ضریب مسیر به دست آمده برای این متغیرها مثبت می‌باشد.

بحث و نتیجه گیری

نتیجه‌ای که از تحقیق گرفته شد، از مهمترین ارزشها در حوزه خانواده که به موضوع روابط بین اعضای خانواده، احساس تعلق و حمایت عاطفی از اعضای خانواده می‌پردازد و بر نگرشهای وفاداری، اعتماد و همکاری در بین اعضای خانواده تاکید دارد، خانواده گرایی است. خانواده گرایی که از مهمترین ارزشهای وابسته به هر فرهنگی است، به نگرش های وفاداری، اعتماد و همکاری در بین اعضای خانواده تاکید می‌کند. خانواده گرایی میتواند عاملی در ارتباط با احساس امنیت و همچنین اعتماد و کسب هویت خانوادگی فرد محسوب گردد که سلامت روانی افراد را بهبود می‌بخشد.

در این قسمت به بررسی نتایج حاصل از این پژوهش و پژوهش‌های پیشین پرداخته می‌شود. نتایج پژوهش کاکاوند (۱۳۸۸)، نشان داد که تاثیر سرمایه اقتصادی، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی والدین به همراه کنش ارتباطی درون خانواده بر سرمایه اجتماعی جوانان تاثیر گذار است و سرمایه به ویژه سرمایه اجتماعی در ارتباط با کنش ارتباطی درون خانواده‌ها نقش مهمی دارد. شیانی و همکاران (۱۳۸۸) تحقیقی با عنوان سرمایه اجتماعی جوانان در ایران انجام داده‌اند. نتایج این تحقیقات با یکدیگر همسو است. نتایج تحقیق فقهی و زنجانی (۱۳۹۰) بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و سلامت اجتماعی با امنیت خانواده تحقیقی انجام دادند. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که تمامی ابعاد سرمایه اجتماعی با سلامت اجتماعی رابطه معناداری دارند. شباهت هر دو تحقیق در آن است که سرمایه اجتماعی و ابعاد آن با موضوع خانواده سنجیده شده است و سرمایه اجتماعی با موضوع خانواده در رابطه است و بر آن تاثیر می‌گذارد. کاشانی (۱۳۹۶) نقش خانواده و روابط خویشی بر سلامت اجتماعی جوانان را انجام داده است. از شباهت‌های هر دو تحقیق می‌توان گفت که داشتن روابط گرم و صمیمی در میان اعضای خانواده سبب ارتقاء همبستگی، مشارکت، پذیرش، شکوفایی و انطباق اجتماعی جوانان می‌شود که همگی اینها جزو سرمایه اجتماعی محسوب می‌شوند. در این نتیجه گیری هر دو تحقیق همسو هستند.

در جمع‌بندی پایانی می‌توان گفت جوانان شهر تهران همچنان خانواده را به عنوان یک امر جدی اجتماعی تلقی نموده که برای حفظ و بقای آن باید تلاش نمود. نتایج به دست آمده از پژوهش نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی جوانان در خانواده پائین رو به

متوسط است. در ابعاد و مؤلفه‌ها هم در مشارکت؛ انسجام و اعتماد اجتماعی ضعیف‌تر و اما در حمایت اجتماعی قوی‌تر است. با توجه به وضعیت سرمایه اجتماعی جوانان در خانواده و پویا بودن آن به ویژه در تفاوت‌هایی که میان ابعاد مختلف وجود داشته، می‌توان در جهت تقویت پیامدهای مثبت آن گام برداشت، از یک سو جهت‌گیری‌های سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها را معطوف به ابعاد ضعیف‌تر نمود و از سویی دیگر پیوند میان عناصر سنتی - حمایت اجتماعی - و خانواده‌گرایی در ابعاد ساختاری، نگرشی و رفتاری ایجاد کرد. این مهم با تلاش‌هایی در راستای تقویت پنداشت‌ها و نگرش‌های مثبت نسبت به وضعیت موجود و آینده جامعه و ایجاد فرصت‌ها و بسترهای جدید با بسط جامعه مدنی در قالب برنامه‌های جامع میسر خواهد شد. در مجموع به منظور تقویت سرمایه اجتماعی جوانان، سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی ضروری بنظر می‌رسد. در پژوهش حاضر با ملاک قرار دادن نظریه بوردیو با تأکید بر چهار ابعاد سرمایه اجتماعی و نظریه خانواده‌گرایی با تأکید بر سه بعد ساختاری، نگرشی و رفتاری قصد بر این بود تا تاثیر سرمایه اجتماعی جوانان شهر تهران را بر خانواده‌گرایی آنها بررسی گردد. خانواده‌گرایی نگرشی به عنوان یک ارزش فرهنگی تعریف شد که شامل یک هویت فردی و دلبستگی قوی به خانواده‌های هسته‌ای و گسترده فرد و داشتن احساس‌های قوی وفاداری، تقابل و همبستگی در بین اعضای خانواده بود. نتیجه‌ای که از نظر بوردیو گرفته شد، افراد یا گروه‌ها دائماً برای بهبود جایگاه خود در فضای اجتماعی در تلاش‌اند تا به طرق مختلف یک نوع از سرمایه را به نوع دیگر تبدیل کنند. به این ترتیب کنشگران می‌توانند با استفاده از سرمایه اجتماعی به سرمایه اقتصادی یا فرهنگی دست یابند و به همین نحو برای دستیابی به سرمایه اجتماعی نیز باید سرمایه‌گذاری‌های هوشمندانه‌ای در منابع اقتصادی و فرهنگی انجام دهند. نتایج این پژوهش نیز همین اصل را ثابت کرد که سرمایه اجتماعی بر خانواده‌گرایی اثر گذار است. در جمع‌بندی پایانی می‌توان گفت جوانان شهر تهران همچنان خانواده را به عنوان یک امر جدی اجتماعی تلقی نموده که برای حفظ و بقای آن باید تلاش نمود. نتایج به دست آمده از پژوهش نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی جوانان در خانواده، پائین رو به متوسط است. در ابعاد و مؤلفه‌های مشارکت؛ انسجام و اعتماد اجتماعی ضعیف‌تر و اما در حمایت اجتماعی قوی‌تر است. با توجه به وضعیت سرمایه اجتماعی جوانان در خانواده و پویا بودن آن به ویژه در تفاوت‌هایی که میان ابعاد مختلف وجود داشته، می‌توان در جهت تقویت پیامدهای مثبت آن گام برداشت، از یک سو جهت‌گیری‌های سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها را معطوف به ابعاد ضعیف‌تر نمود و از سویی دیگر پیوند میان عناصر سنتی، حمایت اجتماعی و خانواده‌گرایی در ابعاد ساختاری، نگرشی و رفتاری ایجاد کرد. این مهم با تلاش‌هایی در راستای تقویت پنداشت‌ها و نگرش‌های مثبت نسبت به وضعیت موجود و آینده جامعه و ایجاد فرصت‌ها و بسترهای جدید با بسط جامعه مدنی در قالب برنامه‌های جامع میسر خواهد شد. در مجموع به منظور تقویت سرمایه اجتماعی جوانان، سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی ضروری به نظر می‌رسد.

منابع و مأخذ

- اعتمادی فرد، سید مهدی. (۱۳۹۲). بررسی جامعه‌شناسانه اعتماد سیاسی - اجتماعی دانشجویان در ایران (با تأکید بر تحلیل ثانویه چند پیمایش ملی، فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، دوره ششم، شماره ۳: ۲۷-۵۴).
- اعزاز، شهلا. (۱۳۸۷). جامعه‌شناسی خانواده با تأکید بر نقش ساختار و کارکرد خانواده در دوران معاصر، چاپ هفتم، تهران: روشنگران.
- امامی، پریرخ؛ هاشیمیان فر، سید علی؛ حقیقتیان، منصور. (۱۳۹۶). بررسی رابطه سرمایه فرهنگی و خانواده‌گرایی در بین ساکنان شهر اصفهان، فصلنامه علمی پژوهشی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر، سال یازدهم، شماره دوم: ۱۶۵-۱۸۴.
- تنهایی، حسین ابوالحسن؛ حضرتی صومعه، زهرا. (۱۳۸۸). بررسی نظری پژوهش‌های سرمایه اجتماعی در جامعه ایران، فصلنامه علم رفتاری پاییز ۱۳۸۸، دوره ۱، شماره ۱: ۲۹-۵۲.

- توسلی، غلامعباس. (۱۳۸۰). نظریه‌های جامعه‌شناسی، تهران: سمت.
- رجبی، غلامرضا؛ عباس پور، ذبیح‌الله. (۱۳۹۲). بررسی پایایی و روایی نسخه فارسی مقیاس خانواده گرایی. فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، شماره ۱۴، سال چهارم، زمستان ۱۳۹۲: ۴۱-۲۶.
- سفیری، خدیجه؛ شایسته، سولماز. (۱۳۹۴). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی خانواده با سلامت اجتماعی جوانان، فصلنامه مطالعات اجتماعی، شماره ۱۱: ۴۲-۵۶.
- شارع پور، محمود. (۱۳۸۳). ابعاد و کارکردهای سرمایه اجتماعی و پیامدهای حاصل از فرسایش آن، انجمن جامعه‌شناسی ایران.
- شیانی، ملیحه؛ موسوی، میر طاهر؛ مدنی قهفرخی، سعید. (۱۳۸۸). سرمایه اجتماعی جوانان در ایران، مجله جامعه‌شناسی ایران، مقاله ۳، دوره ۱۰، شماره ۳: ۸۴-۵۷.
- فقهی فرهمند، ناصر؛ زنجانی، سعید. (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و سلامت اجتماعی با امنیت خانواده، مجله مطالعات جامعه‌شناسی، شماره ۱۰: ۹۹-۱۱۲.
- فوکویاما، فرانسیس (۱۳۸۵)، پایان نظم (بررسی سرمایه اجتماعی و حفظ آن)، ترجمه غلام عباس توسلی، تهران: حکایت قلم نوین
- کاشانی، طاهره. (۱۳۹۶). نقش خانواده و روابط خویشی بر سلامت اجتماعی جوانان، پژوهش‌های معنوی.
- کاکاوند، اکرم. (۱۳۸۸). بررسی عوامل موثر بر سرمایه اجتماعی جوانان با تاکید بر نقش خانواده، فصلنامه علمی و پژوهشی جامعه‌شناسی تاریخی، دوره ۱ - شماره ۲: ۸۹-۱۱۳.
- کلمن، جیمز. (۱۳۷۷). بنیادهای نظریه اجتماعی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر نی.
- نوابخش، مهرداد؛ فدوی، جمیله. (۱۳۸۷). بررسی ابعاد سرمایه اجتماعی و نقش آن در توسعه شهری، پژوهشنامه علوم اجتماعی، شماره ۳: ۲۵-۴۷.
- Armstrong, D. (2002), "Pathways into and out of crime: Risk resilience and diversity, Economic and Social Research Council. www. Shef. Ac. Uk/Pathways-into -and out-Crime.
- Byron, W. & Ete. (2005). "Family violence across the life span", California: Terry Hendrix. p:25.
- Bourdieu, P. (1986), "The Forms of Capital, in J. G. Richardson (ed), Hand book of Theory and Research for the Sociology of Education, New York, London, Green wood press.
- Burke, Moire, Marlow, Cameron, and Lento, Thomas. (2010). Social Network Activity and Social Well- Being. Springer, 101: 44-89.
- Catan, L. (2002), "Youth, citizenship, Social Chang", Economic and Social Research Council, www. TSA. Uk. com/YCSC/Index. html.
- Collins, R. ; & S. Coltrane; (2014). Work-Family Conflict - Mother's Family and Enrichment: Relationship to Parenting Quality and Couple Relationship, Sociology of marriage and the family; Nelson-Hill.
- Lalit Sharma. (2014). Impact of family capital & social capital on youth entrepreneurship – a study of Uttarakhand state, India, Sharma Journal of Global Entrepreneurship Research:2-18.
- Losada, A. , Knight, B. G. , Márquez-González, M. , Montorio, I. , Etxeberria, I. , & Peñacoba, C. (2008). Confirmatory factor analysis of the familism scale in a sample of dementia caregivers. Aging and Mental Health, 12(4), 504-508.
- Norris, P.(2003) A Transatlantic divide? Social Capital in United State and Europe with J. paris Keynote at the European Social Survey Launch Conference Brussels, November 25-26.
- Norris, P.(2003) Making Democracies work : Social and civic Engagement in 47 Societies Est/Euresco Conference on Social Capital. Exter university September 15-20.
- Osburn, I.(2003) Social Capital: A rural Perspective , youth studies Australia.
- Rathi, P. T. , & Barath, E. M. (2012) Work-Family Conflict and Job Satisfaction and Family: The Intermediate Effect of Social Support among Police Personnel. Psychological Bulletin, 116387-411.